

Ik ben opgevoed met *schuldgevoelens* en schaamte'

Ivo van Hove (49) is regisseur en algemeen directeur van Toneelgroep Amsterdam. Vorig jaar kreeg hij de Prijs van de Kritiek van de Kring van Nederlandse Theatercritici. Onder zijn regie is nu het vijf uur durende *Angels in America* te zien.

Hoe oud voelt u zich?

'Eenentwintig. Ik maakte toen de grote beslissing over wat ik wilde gaan doen: het theater in.'

Merkt u dat u ouder bent geworden?

'Het vreemde is, dat ik op bepaalde vlakken meer energie heb dan vroeger. In je hoofd heb je een aantal dingen op een rij. Vragen, onzekerheden en twijfels die ik vroeger had, daar kijk ik nu helderder naar.'

Waarom merkt u het niet?

'Mensen zeggen dat ik energie heb voor honderd. Dit jaar heb ik zes producties gemaakt, dat heb ik nog nooit eerder gedaan. Toen ik jong was, was één productie per jaar voldoende. Ik heb nu veel meer te vertellen. Ik weet beter wat de thema's zijn waarover ik het wil hebben.'

Hoe oud wilt u worden?

'Zo oud mogelijk. Ik wil niet doodgaan, dat is mijn diepste angst. Ik zou willen dat het bleef zoals het nu is. Ik probeer van elke dag te genieten, maar dat lukt niet altijd. Ik vergeet het voortdurend. Maar dat is ook het leuke eraan, daarvoor is het leven wat het is.'

Waarom bent u tevreden?

'Ik ben katholiek, dus opgevoed met schuldgevoelens en schaamte. Ik ben niet iemand die voor de spiegel gaat staan en denkt: wat een lekker ding. Ik voel me niet zo aantrekkelijk. Ik ben wel heel blij als ik een complimentje krijg.'

Wat zou u als eerste veranderen aan uw uiterlijk?

'Haar is altijd een ding geweest bij mij. Ik had meer haar willen hebben. Toen ik twintig was, vond ik al dat ik te weinig haar had. Terwijl als je foto's uit die tijd ziet, is het meer dan genoeg. Het is blij-

baar altijd iets in mijn hoofd geweest.'

Aan welk kledingstuk bent u het meest gehecht?

'Eigenlijk hecht ik me aan alle kleding die ik koop. Ik vind het heel moeilijk om iets weg te doen. Mijn

partner vindt dat verschrikkelijk. Hij gooit alles voor me weg.'

Heeft u wel eens een miskoop gedaan?

'Spierwitte laarzen, verschrikkelijk. Ze zagen er echt niet uit. Ik heb ze een paar keer gedragen en vervolgens nooit meer aangehad.'

Waar zou u nooit in lopen?

'Bont zou ik nooit dragen. Niet alleen uit morele overwegingen, maar ik heb er echt schrik van. Als zo'n vossenkopje je

vanaf je jas aankijkt... Ik zou bang zijn dat het opeens weer springlevend wordt.'

Waar bent u bang voor?

'Voor dieren. Zelfs voor vissen. Ik loop echt om als ik een kat zie. Ik weet niet waar het vandaan komt. Ik kom uit een klein dorp in België, Kwaadmechelen. Dat was een dorpje van mijnwerkers en boeren. In de lente hielp ik altijd met koeien lossen. Ik bestierf het dan van de schrik, maar dat durfde ik natuurlijk niet toe te geven.'

Wat heeft u altijd bij u?

'Mijn notitieboekjes van de New York University. Afspraken, ideeën, dingen die ik nog moet doen: ik houd het er in bij. Je kunt ze alleen in een winkel in New York kopen. Elke keer als ik daar ben, koop ik er een aantal. Als je mij die boekjes afneemt, zijn veel ideeën weg en komen mijn producties in de problemen.'

Heeft u een verslaving?

'Al mijn verschillende gewoontes zijn misschien wel mijn verslaving. Ik ben een gewoontedier. Het hoeft voor mij niet elke dag nieuw te zijn. Dat wat ik ken, dat ik weet welk genot ik krijg: daar hunker ik naar.'

Wat eet u uit principe niet?

'Vlees. Maar ik ben geen vegetariër in de echte zin van het woord, want ik eet wel vis en kip. Maar dan wel biologische kip. En nu ga ik iets raars zeggen: ook foie gras. Het ergste dat je kunt eten >

'Haar is altijd een ding geweest bij mij.'

Ik had er graag meer van willen hebben'

eigenlijk, maar wel heel lekker. Ik ben dus niet principieel principieel.'

Wat wilt u bereiken?

'Dat ik gelukkig blijf. Dat is echt het enige. Ik heb het geluk dat mijn werk mijn leven is. Daar haal ik veel voldoening uit.'

Wat wilt u nalaten?

'Alles wat je gemaakt hebt, laat iets na bij anderen. Maar ik denk niet dat ik echt iets groots nalaat, of dat men vijftig jaar na mijn dood nog over Ivo van Hove zal spreken. Maar ik hoop dat ik andere mensen inspireer.'

Hoe wilt u herinnerd worden?

'Als een aardig persoon, maar dat ben ik niet altijd. Ik kan heel onaardig en autoritair zijn, een bullebak. Ik kan mensen terroriseren. Maar ik kan ook vriendelijk, begripvol en empathisch zijn. Een mens is vele mensen. Ik wil herinnerd worden als een man die echt met bezieling in zijn leven heeft gestaan en zijn werk daardoor tot grote hoogte heeft gebracht.'

Waar bent u trots op?

'Dat ik, als Vlaming, al achttien jaar twee grote toneelgezelschappen (het Zuidelijk Toneel en Toneelgroep Amsterdam, red.) in Nederland mag en kan leiden. Dat ik ze tot bloei heb laten komen.'

Wilt u provoceren?

'Provoceren op een platte manier heeft mij nooit geboeid. Afgelopen zomer maakte ik in New York een voorstelling van Molière, *De misantroop*. De kranten stonden er bol van. Het is alleen maar goed als mensen iets te zien krijgen dat ze niet verwachten. Dat schokt ze, maar het maakt hen ook wakker. In die zin provoceer ik graag.'

Heeft u wel eens gefaald?

'Ik zie het leven als een voortdurend

falen, om vervolgens als een feniks uit de as te herrijzen. Ik ben nog wel eens opvliegend. Achteraf denk ik: Ivo, had wat rustiger geweest. Je wilt in je leven weloverwogen zijn, maar dat lukt niet altijd. Iedereen heeft emoties, instincten, intuïties. Die hollen mij soms wel eens voorbij.'

Waarom blijft hij bij u?

'Ik ben heel trouw. Hij blijft bij mij om dezelfde reden. Hij weet dat ik enorm veel van hem hou.'

Om welke reden zou hij u kunnen verlaten?

'Dat wil ik zelfs niet eens bedenken.'

Schuilt er een vader in u?

'Ja, maar ik hunker er niet naar. Het zou niet te combineren zijn met de manier waarop ik werk. Ik denk dat ik een strenge vader zou zijn. Tegenwoordig mogen kinderen zich niet meer vervelen. Waarom niet? Wij moesten vroeger veel autonomer zijn. Ik heb mij heel veel verveeld in mijn leven. En als ik dat tegen mijn moeder zei, reageerde ze met: 'Ga maar Monopoly spelen'.'

Wat voor zoon bent u?

'Een rebel. Ik kwam op jonge leeftijd altijd tegen mijn ouders in opstand. Ik ben niet thuis opgegroeid: vanaf mijn elfde zat ik op een internaat. Op zaterdagmiddag kwam ik thuis en zondagavond ging ik weer. Daardoor heb ik een soort afstandelijke betrokkenheid. Mijn vader is pas overleden. Mijn moeder is 71 en woont nog altijd in Kwaadmechelen. Toen mijn vader ziek was, heb ik mijn moeder veel gesteund, maar noodgedwongen wel op afstand.'

Waar maakt u zich druk over?

'Over mensen die hun werk niet serieus nemen; die dat gewoon zien als werk van *nine to five*. Wat je niet graag doet, kun je nooit goed doen.'

Wat vindt u een mooie eigenschap van uzelf?

'Mijn bezieling. Daar begint alles mee. Als acteurs voelen dat je geen bezielinhebt, doen ze niets voor je. Mijn medewerkers nemen veel van mijn slechte

eigenschappen voor lief, omdat ze weten dat het nooit persoonlijk bedoeld is. Ik zal nooit bewust iemand kwetsen.'

En wat is een van uw slechte eigenschappen?

'De andere kant van die medaille. Dat ik wel eens een keer te fel kan zijn. Die bezieling komt er op een te heftige manier uit en mensen kunnen zich daardoor bedreigd voelen.'

Waar schaamt u zich voor?

'Voor zowat alles eigenlijk. Ik heb van alles te verbergen, dat heeft met schaamte te maken. Die zit diepgeworteld bij Vlamingen. Maar schaamte is ook iets positiefs. Het heeft met geheimen te maken. Ik vind geheimen fantastisch.'

Wie bewondert u?

'Acteur en regisseur Rainer Werner Fassbinder. Hij was ook altijd bezig met film en theater; hij leefde voor zijn vak. Toen hij ten onderging aan drank en drugs, dacht ik: hoe moet het leven nu verder, er komt geen film van Fassbinder meer.'

Van wie heeft u het meest geleerd?

'Van Alex van Royen, een leraar op de toneelschool, toentertijd een bekende acteur. Over onmogelijke mannen gesproken, hij was er zo één. Een heel tirannieke man. Ik deed met acht studenten eindexamen. De dag na dat eindexamen zei hij: 'Ik heb gisteren zeven keer géén toneel gezien, en één keer slecht toneel.' Ik was zo blij dat ik tenminste toneel was, al was het dan slecht toneel.'

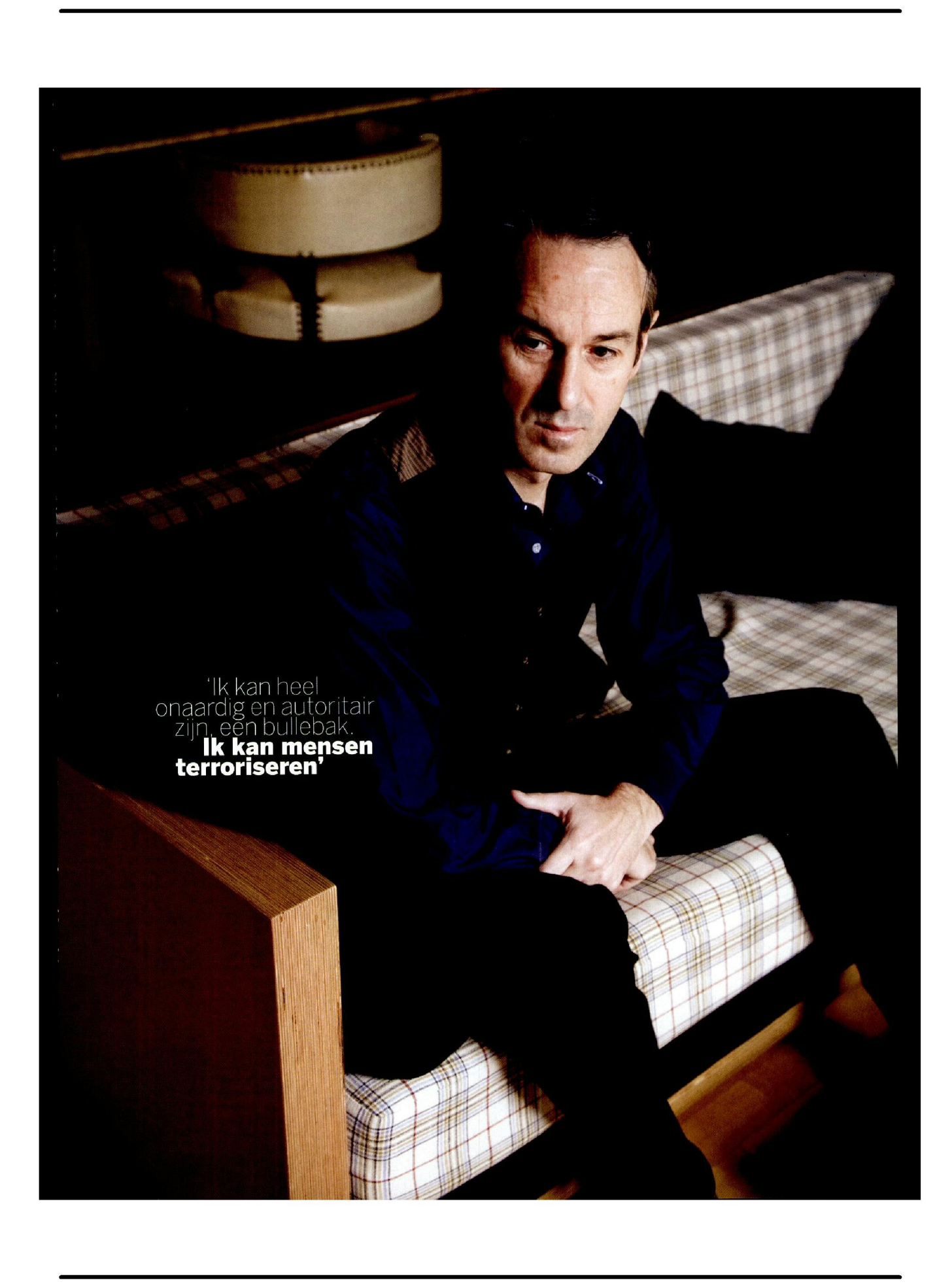
Waarvan schiet u in de stress?

'Ik ben heel stressbestendig. In situaties die anderen als stressvol ervaren, word ik rustig. Afgelopen zomer heb ik 's nachts op de Dam een filmscène opgenomen. Het was een chaotisch tafereel met tweehonderd figuranten en ambulances. Ik voel me daar lekker bij.'

Waarvan ontspant u?

'Het heerlijkste moment van de dag is om ergens in de namiddag even te liggen en een boeddhistisch slaapje te doen. Tien minuten diepe rust. Daarna begint er echt een nieuwe dag voor mij.' ■

**'In situaties
die anderen
als stressvol
ervaren, word ik
juist rustig'**

A man with dark hair and a serious expression is sitting on a plaid sofa. He is wearing a dark blue button-down shirt and dark trousers. His hands are clasped in his lap. In the background, there is a modern lamp with a cylindrical, tiered design. The lighting is dramatic, with strong shadows.

'Ik kan heel
onaardig en autoritair
zijn, een bullebak.
**Ik kan mensen
terroriseren'**